

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izdaja vsak četrtek. Naročnina letna 60 Dln. za inozemstvo 80 Dln. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebej. Polt. šek. rač. 11.153. Telefon 3113

Različna mnenja

Slovensko časopisje je prinašalo zadnje čase skoro vsak dan poročila o poslovnih večerih prestavljenih učiteljev in učiteljic. Članki, polni priznanja in slavošpevov, so poročali o težkih slovesih odraslecev kakor otrok od svojih voditeljev in vzgojiteljev.

Težišče našega razmišljanja niso toliko slavošpevi učiteljskemu delu, kakor pa skrite resnice, ki smo jih z najpreprostejšo logiko izluščili iz člankov v dokaz resničnosti svojega udejstvovanja med narodom.

Preprosti človek — narod — vidi pri čitanju takih člankov veliko nasprotje med delovanjem učiteljstva in prakso oblasti, ki prestavlja tudi tako učiteljstvo, o katerem ima sam najboljšo mnenje. Povzročen dvom v poštenost enega ali drugega je običajna posledica takega postopanja.

Izmed prizadetih je bilo mnogo takih, ki so dve tretjini svoje službene dobe ali pa še več prebili v enem in istem kraju in vendar jim dnevna politika ni prizanesla, čeprav so se tako navezali na kraj in ljudi, da so si postavili skromne domove. Neka tovarišica v Bohinjski Beli je delovala nad 30 let, ljudje so pri odhodu jokali in jo spremenili celo k vlaklu. Drugi so ustanovili in vodili celo vrsto narodu koristnih društev. Koncu vseh koncev so morali potrgati na višji ukaz vse vezi in se preseliti v drug kraj.

Prepuščajoč ocenjevanje njihovega dela drugim, opozarjamo vse le na materialno in moralno škodo takega postopanja za stan, narod in državo. Če pa še omenimo, da so se ponekod poslavljali od učiteljstva celo vidni zastopniki javnosti, tedaj popolnoma ovržemo nujnost in potrebo večine učiteljskih predstavitev. Potreba in volja naroda sta si skočili v lase.

Bodi že tako ali tako, dejstvo je, da črpa učiteljstvo iz takih časopisnih poročil neovrgljive realne dokaze svojega resničnega in koristnega udejstvovanja med narodom ter njegove tesne povezanosti z njim.

Članki v politično najbolj nasprotnih si časopisih potrjujejo brez vsakih statistik — tradicionalnost učiteljskega dela, česar ne morejo izpodbiti najzagrizenejši nasprotniki našega stanu.

Končno je doprineslo dnevno časopisje popolnoma spontano dokaz našega vsestranskega udejstvovanja. V šoli in cerkvi, pri Sokolu in prosveti, pri gasilcih, RK, JS, gospodarskih društvih in drugod imamo svojo besedo in močno roko.

Učiteljski stan predstavlja tako neizčrpen rezervoar tvornih sil. Da se pa en del učiteljstva odloči za eno vrsto društev, drugi del pa za drugo, je odločilno osebno prepričanje in okus posameznikov, kar je po ustavnih določilih svobodna pravica vsakega državljanca. Vsako društvo je po narodu itak »politično« opredeljeno po svojem trenutnem načelniku, predsedniku ali ustanovitelju in dnevna politika že tako povzroča pri takem opredeljenju pravcati kaos med državljani s tem, da izpreminja iz dneva v dan narodnost in vrednost pomen društev — v škodo dela samega. Taka merila javnega dela so seveda netočna in le za učiteljstvo škodljiva, ker ne ve, katero delo bi res ne imelo za posledico preganjanja.

Vzporedno s spreminjanjem političnih struj se je obračalo tudi ocenjevanje našega dela, kajti za danes zapovedano in vsiljeno delo so nas jutri kaznovali s prestavitvijo. Ne ozirajoč se na kvalifikacijo, na povezanost s krajem, natančnim poznavanjem njegovih potreb in željo naroda, so nas sodili le po političnem prepričanju, delež nas ene na levo, druge na desno. Sodelovanje pri društvih, ki so bila sicer odobrena po vseh državnih zakonih, a trenutno na indeksu, je postopek še pospešilo. Tako so romali eni na boljša mesta, drugi na slabša in na sramotni oder. Vsakemu zdravemu razumu se taki procesi upro radi enotnosti stanu, popolni sličnosti dela in cepljenja naših tvornih sil v korist — drugim. Nas, naše delo in sile loči samo politični nož, samo ta nas trga na dvoje, zato tudi samo s tega stališča odvojena mnenja o našem delu, ki ga končno pripoznavajo vsi politični tabori, a najbolj ga potrjuje — narod sam.

Različna mnenja o učiteljskem delu so slabi simptomi današnje dobe, ki nam morajo biti v resno opozorilo, da segajo v naše vrste roke z namenom, nas še nadalje deliti v pravičnike in krivičnike. Enako delo mora pa naše raztresene sile le združiti v korist stanu samega, ono nas mora le zlit v popolno celoto, nas dvigniti iz politične arene in tako le realizirati težnjo vsega slovenskega in jugoslovanskega učiteljstva. Delo med narodom

bi se potem sistematično razvijalo, nikdar prekinjalo ali na ostalo celo nedokončano.

Rešitev?

Naša rešitev je v stalnosti, ki ni le gola zahteva učiteljskega stanu, temveč nujna potreba sistematičnega dela. Izvenšolsko delo zahteva v prvi vrsti najpodrobnejše poznavanje kraja samega; vendar je naše prizadevanje brezuspešno in naša najboljša volja ne more prepričati merodajnih krogov o nujnosti tega vprašanja.

Naša rešitev je v svobodni izbiri izvenšolskega dela po načelu državljanske enakopravnosti. Razlog za to je na eni strani raznoličnost dela, na drugi strani pa množnost, veselje, okus in osebno prepričanje posameznikov. Isti razlogi nasprotujejo tudi vpreganju učiteljstva v odvratno delo, ki mu prinaša samo splošno škodo.

Naša rešitev je v delu — posameznika. Delati po glasu svoje poštene vesti in proučarjem razumu bodi geslo, a narod in njegove potrebe začetek in konec hotenja vsakega javnega delavca.

Naša rešitev je nadalje v močni organizaciji z aktivističnim članstvom. JUU je s

svojimi 20.000 člani najmočnejša stanov, organizacija v državi. Enotna in zmogovita bo tedaj, kadar bo močna tudi zavest njenega članstva, ki bo intenzivno sodelovalo pri vseh vprašanjih svojega stanu in kadar bo delalo po načelu skupnosti in soodgovornosti za moralni ugled vsega jugoslovanskega učiteljstva.

Končno je naša rešitev in osamosvojitev v deklaraciji iz leta 1926. in 1935., ki točno precizira točke nadstrankarskega stališča naše stanovske linije tako-le: »...zato mora učiteljski stan obvarovati svojo neodvisnost na vse strani, da bo lahko paraliziral vse kvarne vplive dnevne politike na šolstvo ter mogel braniti in zastopati interese stanu in šole napram vsakemu režimu. V pogledu političnih in državljanskih pravic nušča udruženje članstvu svobodo opredeljevanja in dela izven organizacije. Toda tudi to delo mora biti v skladu s skupnimi interesi stanu.«

Zakaj potem še različna mnenja o našem delu?

Zakaj še cepljenje naših sil?

Postanimo resnični kovači svoje sreče!

Vir.

Prvi december

Osemnajst let je že minilo od onega trenutka, ko smo prvičrat proslavljali združitev vseh Jugoslovancev v enotno državo. Stoletni sen vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev je bil končno uresničen.

Dolga stoletja je trajala borba Jugoslovancev za osvoboditev izpod tujega jarma, prav tako dolgo je tudi stremenje po združitvi v enotni državi. Zgodovina nam jasno očrtava prizadevanja Sama, Ljudevita Posavskega, Dušana Silnega in kralja Tvrdka. Toda ostalo je pri prizadevanjih, ostalo je pri poizkusih. Kleno zrno in resno voljo po združitvi je vsejal šele Karadorde. Gojili so to nežno cvetko Ljudevit Gaj, Stanko Vraz, Obradović, Karadžić, Strossmayer in Krek. Toda vse to ni moglo ustvariti našega zedinjenja. Srbski narod je moral čez albansko Golgoto, da je končno zasijala zarja svobode vsem Jugoslovancem.

Že osemnajst let je minilo od našega prvega praznika zedinjenja, osemnajst let dela in prizadevanja, toda ne tudi osemnajst let uspehov. Mnogo vrzeli je še, mnogo prepovedov, ki so na poti ustvaritvi enotnosti naše države. Nočemo obračati svojih pogledov na strankarsko-politične spore, na različna gle-

danja na ureditev naše države, pač pa se obrača naš pogled na prosveto, ki je temelj vsega napredka, ki je temelj boljše bodočnosti našega naroda in naše države. Prosveta je ona panoga našega političnega stremljenja, ki bi jo morali najbolj negovati, najbolj dvigati in ji posvečati največ pozornosti. Edino prosveta more ustvarjati in graditi najsigurnejše temelje naši boljši bodočnosti, našemu duhovnemu zedinjenju.

Enoten šolski zakon kraljevine Jugoslavije ni mogel osnovati tudi enotnega šolstva. Ustroj šolstva je bil po raznih delih naše države tako zelo različen, da tudi še po osemnajstih letih ne bomo imeli povsod tega, kar predpisuje naš enoten šolski zakon.

To je samo en primer, ki nam jasno kaže, kako nujno je potrebno naše prizadevanje in naše delo za ustvaritev pravega in resničnega zedinjenja vseh Jugoslovancev.

Dolžnost nas učiteljev je, kazati vedno in ob vsaki priliki na pomanjkljivosti na raznih straneh našega šolskega polja, in tudi danes, ko praznujemo že devetnajstič praznik zedinjenja, izražamo željo, da bi nam bodočnost prinesla v tem pogledu zboljšanje.

Weekend učiteljstva

Nedelja, dan počitka, miru in oddiha, je oni dan, kateremu velja napor vsega tedna, ki krona pridno delo šestih delovnih dni. Služkinja se veseli že ves teden na nedeljo, ko se bo siva koprena vsakdanjega trdega dela pretrgala za nekaj kratkih ur in bo prišlo v puščobno sedanost vsaj za kratke trenutke zlato sonce prostosti. Rokodelec potrebuje po svojem delu počitka in si ne pusti kratiti pravice, da ga sme preživeti kjerkoli in kakorkoli ga je volja. Prav tako kakor ročnim delavcem in še veliko bolj pa je potreben nedeljski oddih duševnim delavcem. Živci, ki so napreženi ves teden, potrebujejo nujno vsaj en dan popolnega miru.

Največjo pažnjo pa morajo posvečati higieni svojega živčevja vsi oni, ki jim je poverjen vzgojni poklic, izvrševanje najvažnejše dolžnosti človekove. Otrok ima pravico do tega, da je oni, ki ga vzgaja, uravnovešena osebnost, da ima svoje živce trdno v oblasti, da ni suženj svojega trenutnega razpoloženja. Otrok, ki je izročen muhastim vzgojiteljem, nestalnim kakor aprilsko vreme, zapade najhitreje v čustvo manjvrednosti, saj ne ve nikoli, kaj ga čaka, božanje ali kazen.

Vzgojni in učni neuspeh posameznih vzgojiteljev koreninijo pogosto v tem, ker dotični ne posvečajo potrebne pažnje higieni svojega živčevja. Da bi vsaj enkrat na teden korenito izpregli, da bi vsaj v nedeljo privoščili svojemu živčevju oddiha in spremembe, jim ne pade nikoli na um. Nasprotno, še obsojajo vse one, ki znajo bolje štediti s svojimi živčnimi silami, ki izprevržejo ob nedeljah ves svoj običajni življenjski način, ker čutijo za to potrebo, ki odhajajo včasih celo že ob sobotah popoldne polni pričakovanja tja, kamor jih vleče srce, eden v samoto, drugi v družbo, ta v hribe, oni v mesto. V nedeljo zvečer se vračajo nazaj, morda res utrujeni, toda kljub temu vedri in dobre volje. Sijaj nedeljskih ur jih krepi, da dele šest dolgih delovnih dni spet drugim naprej veselje, tudi če jim bo morda prinesel teden novih razočaranj in novih težav.

Ves ogromni pomen nedeljskega oddiha za vsakega duševnega in ročnega delavca so že spoznale oblasti drugih naprednejših držav, zlasti Anglije in Zedinjenih držav, ki skušajo omogočiti prav vsemu prebivalstvu nemoten weekend z uvedbo primernih, železniških, avtobusnih in celo zračnih zvez, pa tudi z znižanjem prevoznine ob sobotah in nedeljah.

Pri nas smo se temu stremljenju približali že vsaj z uvedbo polovične voznine za nedeljski oddih. Učiteljstvu, ki potrebuje najbolj trdne živce, pa oblasti nasprotno otežujejo nedeljski oddih. Brez ozira na slučajne politične razmere se pojavlja ta tendenca že vseh zadnjih deset let vedno znova v raznih oblikah. Če bi bilo v interesu šole in vzgojnih prikl, da ostane učitelj tudi v nedeljo v kraju službovanja, bi ne smel temu nihče ugovarjati. Vzgojni poklic je najlepši in najvažnejši poklic, vsakdo si mora šteti v čast, če sme vzgajati deco, kdor bi se lotil te velike naloge, bi pač moral prevzeti tudi vse žrtve,

VSEBINA:

Različna mnenja.

Prvi december.

Weekend učiteljstva.

»Učiteljski pokret« in naša vas.

Klic iz tujine.

Naš glas: Urednik: V slovo! — »Učiteljski tovariš« in njegovo pisanje. — Vzgjajmo svoj ponos! — Pismo učiteljice začetnice. Splošne vesti. — Osebnost zadeve. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Naša gospod. organizacija. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Inozemsko šolstvo in učiteljstvo. — Novosti na knjižnem trgu.

ki bi jih terjali ta poklic od njega in izvajati vse posledice. Ker pa ni v interesu otrok, da je učitelj priklenjen tudi v nedeljo med šolske zidove, da si po eni strani nikoli ne umiri dodobra živcev, po drugi strani pa počasi notranje ostari in otopi, ker njegova duševnost ne dobiva vedno novih pobud in dražljajev, tudi ne moremo priznati upravičenosti vseh teh odredb.

Z vsemi takimi odredbami, ki omejujejo svobodo učiteljstva, se tudi vedno znova deli učitelje na kaste. Namesto da bi bili učitelji drug drugemu po pravicah in dolžnostih vedno enaki, nas predpisi vedno znova cepijo.

Za presojo vsega učiteljskega življenjskega načina bi morala biti odločilna samo kakovost njegovega dela, v prvi vrsti njegovi uspehi v šoli, pa tudi njegovo ostalo delo za narod in med narodom. Na kak način je ugodni uspeh dosežen, je končno stvar vsakega posameznika, vseeno, če zapusti kraj svojega službovanja tudi dvakrat na teden, vseeno celo, če stanuje izven šolskega okoliša, zlasti če ima tehtne vzroke za to, če je stanovanje v šoli nezdravo, ali če pomaga vzdrževati starše in je zato zanj važno, da ima stanovanje in večerjo doma itd.

Vse te odredbe, ki se ponavljajo vsa zadnja leta in ki vedno bolj ozko določajo učiteljstvo, kje mora stanovati in kdaj sme kam oditi, pa zadenejo učiteljice še mnogo bolj kot učitelje. Zenska mladina je mnogo bolj privezana na družinski krog kot moška, kar seveda ni prirojena razlika med obema spoloma, ampak je samo posledica vzgoje, ki veže žensko mladino bolj na dom, moški pa dovoli več prostosti. Tako ni čuda, če postaja že v prvih letih svojega službovanja zgrenjena, če njeno živčevje ne more uspešno premagovati vseh nevšečnih dojmov in če imamo v nekaj letih v učiteljskem stanu spet eno nervozno duševnost več.

Nešteto mladih učiteljic, ki službujejo v obupnih priklakah, drži v duševnem ravnovesju edino le upanje na nedeljo, ki se blešči kot zlata kroglica med šestimi sivimi v rožnem vencu vsakdanjega življenja, da ne omagajo v borbi s trdo sedanostjo. Mnogo več bo zgrešenih poti, mnogo več bodo imeli hianci in licemerci obsojati, če oblasti tega odloka ne bodo omilile, oziroma če bi se ta sklep povsod rigorozno izvajal.

Vidi se, da nimajo učiteljice zastopstva v nobeni višji prosvetni ustanovi, dasi je učiteljica celo več kot učitelj, da zavzemajo vsa odločilna mesta moški, ki uravnajo ves življenjski način učiteljstva izključno z moškega stališča. Interesi učiteljev pa prav gotovo niso vedno v skladu z interesi učiteljic, dasi imamo res večino enakih težej. Toda v duševnost učiteljice se moški predpostavljajo iz vseh nižjih in višjih oblastev le ne zna živeti, potrebe, želje in težnje učiteljice bo lahko spoznala in pravilno tolmačila le ženska. Zato je naloga učiteljice, zastaviti vse sile v to, da si pribore enakopravnost v vsem, kar se nanaša na šolo in učiteljstvo, da zadobijo pravico do soodločevanja v vseh ustanovah, ki se tičejo tudi učiteljic, v učiteljski organizaciji prav tako kakor v vseh učiteljskim nadrejenih oblastih.

Milica Stupan.

„Učiteljski pokret“ in naša vas

V »Učiteljskem pokretu« se zbirajo po večini naši mladi tovariši, ki stopajo s prvimi negotovimi koraki v svojo prakso, bodisi v učilnici, bodisi v prosvetnem prizadevanju izven šolskih zidov. Iz njihovega stremljenja zveni resna volja, živeti se čimprej v razmere svojega novega delovnega okoliša ter se posvetiti proučevanju svojega vzgojnega in izobraževalnega torišča brez predsodkov in tradicionalnih vezí.

Predvsem se zavedajo enega važnega dejstva: da so prilike našega današnjega položaja zelo zelo različne od onih, v katerih je delalo učiteljstvo pred svetovno vojno. Te prilike morajo proučevati in si jih v njihovi vzročni povezanosti in genezi objasniti tudi vsi starejši tovariši, ki so že osiveli v delu na naši vasi, kajti načelo »naprej po začrtani poti« bi vodilo danes na stranska pota.

Če se zavedamo tega odločilnega momenta, moramo priznati, da se glede našega šolskega in izvenšolskega dela ne moremo več deliti v stare in mlade, marveč, da moramo postati vsi mladi, ker so tudi stare razmere postale mlade in ne prenesejo več starih receptov. Kdorkoli ima dovolj duševne prožnosti, da se vživi v nov položaj in v novo duševnost našega kmetskega življa, je postal z dobrim uspehom usposobljenosti izpit svoje mladosti. Kdor tega ne zmore, ostane kljub svojim morebitnim mladim letom star in okostenel.

Zato smo trdno uverjeni, da naši mladi »učiteljski pokretaši« ne bodo ostali osamljeni ter da bodo njihovi resni napori naši vsepovsod med našim učiteljstvom simpatičen odziv.